

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,

themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Голові Комітету Верховної
Ради України з питань
соціальної політики та захисту
прав ветеранів
Галині ТРЕТЬЯКОВІЙ**

Шановна Галино Миколаївно!

У зв'язку з Вашим листом від 18 листопада 2020 року № 04-30/13-2020/214415 Міністерством юстиції України опрацьовано проєкт Закону України «Про дерадянізацію законодавства України» (реєстр. № 4284 від 29 жовтня 2020 року, внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Стефанчуком Р.О. та іншими) (далі – проєкт Закону), та в межах компетенції повідомляється.

Проєктом Закону передбачається з метою дерадянізації законодавства України і його систематизації внести зміни до Кодексу законів про працю України та Житлового кодексу Української РСР і затвердити перелік актів органів державної влади і управління Союзу РСР, перелік актів органів державної влади і управління Української РСР (Української СРР), які відповідно до пункту 1 розділу XV Конституції України на території України не застосовуються (за окремими винятками).

Вважаємо, що питання припинення дії законодавчих актів органів державної влади і управління Союзу РСР та Української РСР набуває на сьогодні все більшої актуальності, оскільки застосування таких актів було виправданим лише на ранніх етапах розвитку української держави, коли було відсутнім законодавство, прийняте за часів незалежності.

Водночас зауважуємо, що у проєкті Закону не наводиться визначення поняття «дерадянізація законодавства України», що не дає змоги належним чином оцінити предмет та повноту правового регулювання запропонованого проєкту Закону.

Разом з тим, проєкт Закону викликає також такі зауваження.

1. Пунктом 1 розділу I проєкту Закону пропонується внести зміни до Кодексу законів про працю України, зокрема, в частині заміни слів «власник або уповноважений ним орган» словом «роботодавець».

Слід зазначити, що відповідно до статті 4 Кодексу законів про працю України законодавство про працю складається з Кодексу законів про працю України та інших актів законодавства України, прийнятих відповідно до нього.

З огляду на зміни, запропоновані пунктом 1 розділу I проєкту Закону, відповідних змін потребуватимуть інші акти законодавства України, прийняті

відповідно до Кодексу, в яких вживаються слова, зокрема, «власник або уповноважений ним орган» у відповідних відмінках.

При цьому слід зазначити, що Кодекс законів про працю України не містить визначення терміна «роботодавець».

Крім того, проект Закону в частині вживання слів «вищих, професійно-технічних начальних», «професійно-технічних начальних», «професійно-технічних» не узгоджується з термінологією законодавства України про освіту, де вживаються терміни «заклад вищої освіти», «заклад професійної (професійно-технічної) освіти».

2. Щодо запропонованих змін до Житлового кодексу Української РСР (пункт 2 розділу I проекту Закону) (далі – ЖК) необхідно звернути увагу, що ЖК був прийнятий у 1983 році і не всі його норми відповідають умовам сьогодення (в тому числі з урахуванням запропонованих проектом Закону фрагментарних змін), оскільки з часу його прийняття зазнало змін не лише законодавство України, а й відбулася трансформація суспільних відносин у цілому.

Так, наприклад:

підпунктом 6 пункту 2 розділу I проекту Закону пропонується статтю 12 ЖК викласти у новій редакції, відповідно до якої держава у сфері житлових відносин забезпечує, зокрема, встановлення порядку і строків внесення квартирної плати та плати за комунальні послуги.

У свою чергу на сьогодні перелік житлово-комунальних послуг містить стаття 5 Закону України від 09 листопада 2017 року № 2189-VIII «Про житлово-комунальні послуги», відповідно до якої до житлово-комунальних послуг належать: 1) житлова послуга – послуга з управління багатоквартирним будинком; 2) комунальні послуги – послуги з постачання та розподілу природного газу, постачання та розподілу електричної енергії, постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення, поводження з побутовими відходами;

підпунктом 21 пункту 2 розділу I проекту Закону пропонується статтю 73 ЖК викласти у такій редакції: «Жилі приміщення, що їх займають наймачі та члени їх сімей, бронюються при направленні на роботу за кордон – на весь час перебування за кордоном. Законодавством можуть бути передбачені й інші випадки бронювання жилих приміщень».

Водночас, враховуючи особливості регулювання правовідносин щодо бронювання жилих приміщень, яке було притаманне саме у період тотального надання у користування громадянам житла з державного житлового фонду, а також зважаючи на розвиток суспільних відносин в окресленій сфері, на нашу думку, інститут бронювання жилих приміщень потребує перегляду в цілому за критерієм актуальності застосування його норм на сьогодні;

підпунктом 30 пункту 2 розділу I проекту Закону пропонується частину першу статті 135 ЖК викласти у такій редакції: «Умови прийому громадян до членів житлово-будівельного кооперативу встановлюються цим Кодексом та іншими актами законодавства України»;

підпунктом 31 пункту 2 розділу I проєкту Закону пропонується частину третю статті 137 ЖК викласти у такій редакції: «Порядок організації та діяльності житлово-будівельних кооперативів установлюється цим Кодексом, Примірним статутом житлово-будівельного кооперативу та іншими актами законодавства України».

Однак слід зауважити, що з часу прийняття ЖК (дата набрання чинності – 01 січня 1984 року) та вказаного Примірного статуту (дата прийняття – 30 квітня 1985 року) відбулися зміни в регулюванні окреслених відносин на законодавчому рівні.

Так, у 2003 році прийнято Закон України «Про кооперацію», який на сьогодні визначає правові, організаційні, економічні та соціальні основи функціонування кооперації в Україні. Таким чином, на нашу думку, положення ЖК в цілому потребують комплексного перегляду з урахуванням предмета їх актуальності в умовах сьогодення.

Крім того, підпунктом 18 пункту 2 розділу I проєкту Закону пропонується визначити, що умови договору найму жилого приміщення, що обмежують права наймача та членів його сім'ї порівняно з умовами, передбаченими цим Кодексом, Типовим договором найму жилого приміщення та іншими актами законодавства України, є недійсними.

У зв'язку з цим зазначаємо, що пропонуване не враховує загальні положення Цивільного кодексу України щодо дійсності правочинів та наслідків укладання договору.

Так, відповідно до частин другої, третьої статті 215 Цивільного кодексу України недійсним є правочин, якщо його недійсність встановлена законом (нікчемний правочин). У цьому разі визнання такого правочину недійсним судом не вимагається. У випадках, встановлених цим Кодексом, нікчемний правочин може бути визнаний судом дійсним.

Якщо недійсність правочину прямо не встановлена законом, але одна із сторін або інша заінтересована особа заперечує його дійсність на підставах, встановлених законом, такий правочин може бути визнаний судом недійсним (оспорюваний правочин).

3. Пунктом 1 статті 2 глави II «Прикінцеві положення» проєкту Закону передбачається «взяти до відома, що на території України відповідно до пункту 1 розділу XV Конституції України не застосовуються акти органів державної влади і управління Союзу РСР (додаток № 1 до цього Закону), окрім їх положень, що не суперечать Конституції України і Закону України «Про правонаступництво» та стосуються:

суверенітету України та її територіальної цілісності в межах існуючого державного кордону України, визначеного Конституцією України та законами України, а також міжнародними договорами України;

адміністративно-територіального устрою України;

опису, нагородження, правил носіння та передачі (в тому числі і через спадкування) орденів, медалей, орденських стрічок та стрічок медалей на планках, знаків розрізнення, почесних звань, звань СРСР».

Перелік актів органів державної влади і управління Союзу РСР, що не

застосовуються на території України, відповідно до пункту 1 розділу XV Конституції України, згідно з вищезгаданим додатком 1 до проекту Закону (далі – Перелік) серед іншого **містить Укази Верховної Ради СРСР, якими ратифіковані міжнародні договори, а також самі міжнародні договори. При цьому деякі з цих міжнародних договорів вже припинені внаслідок обміну нотами або укладення нових договорів, а частина застосовується Україною в порядку правонаступництва, зокрема:**

п. 167. Договір между Союзом Советских Социалистических Республик и Народной Республикой Албанией об оказании правовой помощи по гражданским, семейно-брачным и уголовным делам (Москва, 30 червня 1958 року);

п. 443. Конвенция между Союзом Советских Социалистических Республик и Итальянской Республикой о правовой помощи по гражданским делам (Рим, 25 січня 1979 року);

п. 532. Договір между Союзом Советских Социалистических Республик и Республикой Куба о правовой помощи по гражданским, семейным и уголовным делам (Гавана, 28 листопада 1984 року);

п. 547. Договір между Союзом Советских Социалистических Республик и Народной Демократической Республикой Йемен о правовой помощи по гражданским и уголовным делам (Москва, 6 грудня 1985 року).

Відповідно до статті 24 Віденської конвенції про правонаступництво держав щодо договорів від 1978 року двосторонній договір, що у момент правонаступництва був чинним щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав, вважається чинним між новою незалежною державою й іншою державою-учасницею, коли:

- а) вони чітко про це домовилися; або
- б) через свою поведінку вони мають вважатися такими, що про це домовилися.

Такий договір застосовується у взаєминах між новою незалежною державою й іншою державою-учасницею з моменту правонаступництва держав, якщо інший намір не впливає з їхньої угоди або не встановлений іншим чином.

Статтею 7 Закону України «Про правонаступництво України» визначено, що Україна є правонаступником прав і обов'язків за міжнародними договорами Союзу РСР, які не суперечать Конституції України та інтересам республіки.

Крім того, порядок припинення дії міжнародних договорів врегульовано Віденською конвенцією про право міжнародних договорів та Законом України «Про міжнародні договори України» (далі – Конвенція, Закон).

Пунктом 2 статті 42 Конвенції встановлено, що припинення договору, його денонсація або вихід з нього учасника можуть мати місце тільки в результаті застосування положень самого договору або цієї Конвенції. Таке ж правило застосовується щодо зупинення дії договору.

Відповідно до частини другої статті 24 Закону припинення та зупинення дії міжнародного договору України здійснюються:

а) щодо договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, – у формі закону України;

б) щодо міжнародних договорів, які укладено від імені України та які не потребували надання згоди на їх обов'язковість Верховною Радою України, та міжнародних договорів, які укладено від імені Уряду України, затверджених Президентом України, – у формі указу Президента України;

в) щодо міжнародних договорів, які укладено від імені Уряду України та які не потребували надання згоди на їх обов'язковість Верховною Радою України або затвердження Президентом України, а також щодо міжвідомчих договорів, затверджених Кабінетом Міністрів України, – у формі постанови Кабінету Міністрів України.

Враховуючи вищевикладене, міжнародні договори та Укази Верховної Ради СРСР, якими надавалася згода на обов'язковість зазначених міжнародних договорів, мають бути вилучені з Переліку.

4. Щодо підпункту 4 пункту 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проєкту Закону інформуємо, що Планом законопроектної роботи Верховної Ради України на 2020 рік, затвердженим Постановою Верховної Ради України від 16 червня 2020 року № 689-ІХ, передбачено розроблення Кодексу про адміністративні проступки.

5. У проєкті Закону вживається така правова конструкція, як «центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну житлову політику».

У свою чергу зазначаємо, що питання організації, повноважень та порядку діяльності центральних органів виконавчої влади врегульовано положеннями Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» (далі – Закон).

Законом визначено що міністерство є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує *формування* та реалізує державну політику в одній чи декількох визначених Кабінетом Міністрів України сферах, визначає пріоритетні напрями розвитку, *забезпечує нормативно-правове регулювання, вправі видавати накази нормативно-правового змісту* (частина друга статті 1, частина перша статті 6, статті 7, 15), інші ж центральні органи виконавчої влади таких повноважень не мають, а виконують виключно окремі функції з реалізації державної політики, їх основними завданнями є, зокрема, надання адміністративних послуг, здійснення державного нагляду (контролю), управління об'єктами державної власності, внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики на розгляд міністрів, які спрямовують та координують їх діяльність; ці органи в межах свої повноважень видають лише накази організаційно-розпорядчого характеру (частина друга статті 1, частина перша статті 16, частина перша статті 17, частина перша статті 23).

З огляду на зазначене з метою узгодження з положеннями Закону центральний орган виконавчої влади, який, виходячи з конкретного повноваження, формує державну політику у відповідній сфері (зокрема, шляхом нормативно-правового регулювання) у *законопроектах* слід визначати як «*центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної*

політики у сфері ...», а у випадку, коли конкретне повноваження за своїм змістом направлено на реалізацію державної політики, – як «центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ...».

6.3 метою дотримання принципу юридичної визначеності, точності викладу та розуміння у подальшому правозастосуванні проект Закону в частині вживання слів «іншими спеціально уповноваженими на те державними органами» потребує відповідного доопрацювання.

З повагою

Міністр

Денис МАЛЮСЬКА